

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018 (HE 106/2017 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mahdollisen lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 26.10.2017.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- budjettineuvos Taina Eckstein, valtiovarainministeriö
- finanssineuvos Ulla Hämäläinen, valtiovarainministeriö
- työmarkkinaneuvos Kimmo Ruth, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylitarkastaja Annamari Asikainen, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylitarkastaja Niina Kiviaho, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtaja Kirsi Kangaspunta, opetus- ja kulttuuriministeriö
- talousjohtaja Mikko Staff, sosiaali- ja terveysministeriö
- pääsihteeri Hannele Varsa, Tasa-arvoasiain neuvottelukunta
- johtava asiantuntija Olli Päärnilä, Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- johtava ekonomisti Kari Hämäläinen, Valtion taloudellinen tutkimuskeskus VATT
- palvelupäällikkö Tarleena Rantanen, Kanta-Hämeen työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu
- ekonomisti Heikki Taulu, Akava ry
- johtava asiantuntija Vesa Rantahalvari, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- työllisyysasioiden päällikkö Pirjo Väänänen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- lainopillinen asiamies Atte Rytönen, Suomen Yrittäjät ry
- pääekonomisti Ralf Sund, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry
- toiminnanjohtaja Jukka Haapakoski, Työttömien Keskusjärjestö ry
- kehittämisspäällikkö Erja Lindberg, Suomen Kuntaliitto
- apulaisjohtaja Reijo Vuorento, Suomen Kuntaliitto
- kehittämisspäällikkö Johanna Seppänen, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry
- työllisyyden asiakasraadin edustaja Heli Karttunen, Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry
- johtaja Sari Nikkola, Suomen Punaisen Ristin Kontti-ketju

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Kansaneläkelaitos
- Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Pohjois-Karjalan TE-toimisto

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Suomen talous on nopeassa kasvuvaiheessa. Bruttokansantuotteen ennustetaan vuonna 2017 kasvavan 2,9 % eli selvästi nopeammin kuin vuonna 2016. Talouskasvu säilyy kohtuullisen hyvänä myös vuonna 2018, vaikka bruttokansantuotteen kasvu ennusteiden mukaan hidastuukin 2,1 prosenttiin ja sen jälkeen edelleen jonkin verran. Talouden myönteinen kehitys parantaa työllisyyttä, mutta työttömien määrä säilyy korkealla tasolla. Työttömyysasteen arvioidaan alenevan 8,1 prosenttiin vuonna 2018 ja edelleen 7,8 prosenttiin vuonna 2019.

Myönteisen kehityksen vahvistamiseksi hallitus toteuttaa jo aiemmin päätettyjen työllisyyttä edistävien muutosten lisäksi useita työllisyyden kasvua tukevia uudistuksia, joiden tavoitteena on työttömyyden alentaminen, nopea työllistyminen, avoimien työpaikkojen mahdollisimman nopea täyttäminen sekä yrittäjyyden edellytysten vahvistaminen. Valiokunta pitää hallituksen toimenpiteitä tärkeinä ja tarpeellisina.

Avoimien työpaikkojen määrä on kasvanut, samalla kun työttömyys on edelleen pysynyt korkealla. Taustalla on sekä alueellisen kohtaannon että osaamisen ja kannustinten ongelmia, jotka uhkaavat pitää rakenteellisen työttömyyden korkeana. Valiokunta pitää korkeaa rakenteellista työttömyyttä Suomen suurimpana ongelmana ja tähdentää rakenteellisten uudistusten tärkeyttä näiden ongelmien lievittämiseksi.

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Talousarvioesityksessä työllisyysmäärärahat ovat 327,05 milj. euroa, mikä on 96,7 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2017 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys johtuu lähinnä pääluokkien välisistä siirroista. Merkittävin muutos määrärahoissa on 59 milj. euron siirto OKM:n hallinnonalalle tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen hankkimiseen. Työllisyysmäärärahoihin on lisätty 25 milj. euroa aktiivimallin käyttöönottoon. Lisäksi momentilta on siirretty kertaluonteisesti määrärahoja 31,4 milj. euroa kohdennettavaksi nuorten työllisyyspakettiin OKM:n ja STM:n momenteille.

Vuoden 2018 talousarvioesityksen mukaisilla määrärahoilla arvioidaan saavutettavan noin 27 prosentin aktivointiaste vuonna 2018, mikäli työttömyysaste on 8,1 % ja muilta momenteilta rahoitettavissa palveluissa on keskimäärin runsaat 80 000 henkilöä. Aktivointiaste nousee arviolta 1 % yksikköä tästä vuodesta.

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp

Yritystoiminnan aloittamista, lyhytkestoista opiskelua ja liikkuvuutta tuetaan

Työttömyysturvamäärärahoihin kohdennetaan 13,5 milj. euron lisäys yritystoiminnan aloittamisen ja lyhytkestoisen opiskelun ehtojen helpottamiseksi. Työtön työnhakija voi ilman pelkoa työttömyysturvan menettämisestä kokeilla lyhytkestoista yrittäjyyttä tai opiskella. Liikkuvuusavustuksen käyttö laajennetaan osa-aikatyöhön ja yritysten rekrytointikoulutukseen osallistumiseen. Valiokunta pitää uudistuksia hyvinä ja tarpeellisina.

Esityksessä ei ole määritelty lyhytkestoisen opiskelun ehtoja. On vielä epävarmaa, voiko työttömyysetuudella jatkossa suorittaa esimerkiksi tutkintoja tai osatutkintoja. Valiokunta pitää tärkeänä, että puolen vuoden kokeilun jälkeen työttömälle turvataan mahdollisuus jatkaa opintoja esimerkiksi omaehtoisena opiskeluna tai opintotuella siten, että opintokokonaisuuden suorittaminen ei vaarannu.

Työllisyyden hoitoon aktiivimalli

Aktiivimallin tavoitteena on lisätä työllisyyttä ja lyhentää työttömyysjaksoja kannustamalla työttömiä työnhakijoita aktiivisuuteen työnhaussa koko työttömyyden ajan. Kannustavuus perustuu omavastuupäiviin siten, että kolmen kuukauden tarkastelujaksolla on kuukausittainen omavastuupäivä, jonka voi välttää olemalla riittävän aktiivinen. Tarkoituksena on, että työttömät aiempaa enemmän hakeutuvat myös lyhytkestoiseen ja osa-aikaiseen työhön. Tällä pyritään ehkäisemään työttömyyden alkamista ja pitkittymistä. Uudistuksen arvioidaan vähentävän työttömyysturvan määräraharavetta 9,5 milj. euroa vuonna 2018.

Aktiivimallin odotetaan edistävän työllistymistä erityisesti työttömyyden alkuvaiheessa. Työllisyyden arvioidaan kasvavan 5 000—10 000 henkilöllä vuosittain. Saadun selvityksen mukaan pitkäaikaistyöttömyyden torjuntaan tai vähentämiseen uudistuksella ei todennäköisesti pystytä vaikuttamaan.

Valiokunta pitää ongelmallisena sitä, että työttömän katsotaan olevan aktiivinen vain tarkasti rajatuissa tapauksissa. Malli ei riittävästi ota huomioon sitä, että aktiivisuusvelvoitteen täyttäminen ei aina ole riippuvainen työttömän omista toimista, vaan avoimien työpaikkojen määrästä ja laadusta sekä julkisten työvoimapalveluiden tarjonnasta. Alueelliset erot ovat suuria. Aktiiviehdon täyttäminen on vaikeampaa sellaisilla alueilla, joilla tilapäisen työllistymisen mahdollisuuksia on vähän ja aktivointitoimien kasvattamismahdollisuudet ovat vähäiset.

Lyhytaikainenkin työllistyminen tai erilaisiin aktiivitoimiin hakeutuminen on pitkään työttöminä olleille vaikeaa. Tämä saattaa johtaa erityisesti vaikeasti työllistyvien ihmisten toimeentulon heikkenemiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että työttömyysturvan alentumien kohdentumista seurataan aktiivimalliin siirryttäessä.

Palkkatuki

Yhdistykset ja säätiöt työllistävät niitä pitkäaikaistyöttömiä, jotka tarvitsevat työllistykseen erityistä tukea ja henkilökohtaista ohjausta ja joiden mahdollisuudet saada töitä avoimilta työmarkkinoilta ovat heikot. Kolmas sektori painottaa työllistämistoiminnassaan sosiaalisia näkökulmia,

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp

ja julkisin varoin tuettu työllistämistoiminta antaa niille mahdollisuuden joustaa tuottavuus- ja tulosodotuksissa.

Yhdistys, säätiö tai rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta, joka ei harjoita elinkeinotoimintaa, saa palkkatukea vähintään kaksi vuotta työttömänä olleen henkilön palkkaukseen 12 kuukaudeksi 100 % aina 65 %:n työaikaan saakka. Enimmäismäärä on 1 800 euroa/kk. Vuodesta 2017 lähtien tukea on voitu osoittaa vuosittain vain 3 000 työllistetyille. Yritykselle maksettava palkkatuki voi olla enintään 30 %, 40 % tai 50 % palkkauksesta. Yritysten palkkatuen enimmäismäärä on 1 400 euroa/kk.

Talousarviossa yhdistysten ja säätiöiden palkkatukeen esitetään edelleen 3 000 henkilön enimmäismäärää. Palkkatukea kohdennetaan yrityksiin, koska niistä työllistytään paremmin avoimille työmarkkinoille kuin kolmannelta sektorilta. Yritykset ovat käyttäneet palkkatukea aiempaa enemmän, mutta osa niille varatuista palkkatukimäärärahoista on jäänyt käyttämättä. Valiokunta korostaa järjestöjen palkkatukityön tärkeyttä ja toteaa, että järjestöjen toiminnan vaikuttavuutta on arvioitava laajemmin kuin vain työllistymisen näkökulmasta. Palkkatuettu työ parantaa työllistymismahdollisuuksia ja lisää niiden henkilöiden sosiaalista hyvinvointia, jotka eivät työllisty avoimille työmarkkinoille.

TEMin elokuun 2017 työllisyyskatsauksen mukaan pitkäaikaistyöttömien työnhakijoiden määrä on vähentynyt. Valiokunta huomauttaa, että väheneminen toivotulla tavalla ei selity vain työttömyyden alenemisella, vaan osa työttömistä on siirtynyt pois työmarkkinoilta. Pitkäaikaistyöttömyyden kova ydin on edelleen olemassa, eikä siinä ole nähtävissä merkittävää pienenemistä. Talouskasvun jatkuessa ja työllisyysilanteen parantuessa pitkittyvästä työttömyydestä uhkaa muodostua taloudellisen kasvun pullonkaula.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen (15—64 v) mukaan syyskuussa 2017 työttömiä oli 214 000, mikä on 10 000 enemmän kuin edellisellä vuonna samaan aikaan. Työllisiä oli 13 000 enemmän kuin edellisvuoden syyskuussa.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että vaikeasti työllistyville on jatkossakin tarjolla palkkatuetuja työsuhteisia työpaikkoja, joissa he voivat parantaa elämänhallintaansa ja valmiuksia työllistyä. Valiokunta esittää, että yhdistysten ja säätiöiden osuus työllistämistukeen varatuista määrärahoista pidetään riittävänä.

Valiokunta huomauttaa, että vuodesta 2011 työttömillä on ollut oikeus lakisääteiseen terveystarkastukseen. Saadun selvityksen mukaan työttömien terveystarkastusten saamisessa on ollut ongelmia. Valiokunta korostaa työttömien terveystarkastusten tärkeyttä.

TE-toimistojen resurssit

TE-toimistojen toimintamenoja leikataan vuoden 2017 tasosta. Säästöt mahdollistetaan toiminnan digitalisaatiota lisäämällä. Henkilöstöön kohdistuu 78 htv:n vähennys. Määrärahojen pienentämisestä ja henkilöstön määrän vähenemisestä huolimatta TE-toimistojen tulostavoitteet vuodelle 2018 tulevat osittain kiristymään ja suurimmaksi osaksi säilyvät nykyisellä tasolla.

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp

Valiokunta pitää ilmeisenä, että organisaatiouudistukset ja lainsäädännön muutokset samaan aikaan, kun henkilöstön määrä vähenee, vaikeuttavat työvoimahallinnon normaalien tehtävien toteuttamista. Valiokunta on huolissaan siitä, että toimintamäärärahojen niukkuus johtaa työllisyyden hoitoon liittyvän toiminnan vähenemiseen ja vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työttömyyden pitkittymiseen entisestään. Valiokunta tähdentää, että TE-toimistoille tulee varata riittävät henkilöstöresurssit, jotta työllisyyspalveluihin varatut määrärahat pystytään käyttämään ja kohdentamaan tarkoituksenmukaisella tavalla.

Työttömissä on paljon henkilöitä, joilla ei joko ole tietokonetta tai he eivät osaa sitä käyttää. Asuinalueella tietoliikenneyhteyksiä ei aina ole tai ne ovat heikot, ja on alueita, joista on pitkä matka esimerkiksi lähimpään kirjastoon, jossa tietokone olisi käytettävissä. Valiokunta tähdentää, että henkilökohtaista palvelua kasvokkain tarvitaan edelleen ja sen tarjoamiseen tulee varata riittävät ja osaavat henkilöstöresurssit.

Valiokunta on huolissaan työvoimahallinnon henkilöstön jaksamisesta ja edellyttää, että henkilöstön tukemisesta ja työssäjaksamisesta huolehditaan tulevien muutosten yhteydessä riittäväillä toimenpiteillä ja tuella.

Kuntakokeilun ja TYP:n hyvien käytäntöjen jatkaminen

Julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden alueellista tarjoamista ja työelämäkokeilua koskevat työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät syksyllä 2017, ja niiden on tarkoitus kestää vuoden 2018 loppuun. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdotti mietinnössään (TyVM 6/2017 vp) kokeilukauden jatkamista vuoden 2020 loppuun saakka. Valiokunta toistaa aiemmin esittämänsä ja esittää, että kokeilun jatkamiseen varataan riittävät määrärahat.

Työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa (TYP) kunta, TE-toimisto ja Kela toimivat yhdessä. Kunnat ovat tähän mennessä kohdistaneet TYP-työhön enemmän henkilöstöresursseja kuin TE-toimistot, ja toiminnasta on saatu hyviä tuloksia. Valiokunta on huolissaan TE-hallinnon määrärahojen pienenemisen vaikutuksesta TE-toimistojen panostukseen TYP:ssä. Valiokunta tähdentää, että TYP:n hyviksi todettujen toimintatapojen jatkuminen tulee turvata maakuntauudistuksessa.

Työvoima- ja yrityspalvelujen alueellisissa kokeiluissa on tarpeen varmistaa kokeilulle asetettujen tavoitteiden ja päämäärien toteutuminen kunnissa koordinoitusti. Valiokunta esittää, että työvoima- ja yrityspalvelujen alueellisten kokeilujen toimeenpanon ja niistä saatujen tulosten hyödyntämisen tueksi asetetaan erityinen koordinoitihanke työ- ja elinkeinoministeriön sekä Kuntaliiton yhteistyönä ja että siihen varataan riittävät määrärahat.

Nuorten työllisyyspaketti

Valiokunta pitää talousarviossa esitettyjä toimenpiteitä nuorten työllisyyden vahvistamiseksi ja syrjäytymisen torjumiseksi hyvinä ja tarpeellisina. Nuorten työllisyyspakettiin ohjataan TEMin määrärahoista kertaluonteisesti 31,4 miljoonaa. Nuorille työttömille ja työttömyysuhan alaisille suunnattuun ammatilliseen koulutukseen lisätään tuhat uutta opiskelijavuotta, ohjaamotoiminta

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp

vakinaistetaan ja mahdollistetaan psykososiaalinen tuen tarjoaminen. Nuorten ammatillista koulutusta tuetaan 4 milj. eurolla ja palkkatukeen suunnataan 15 milj. euroa.

Nuorille työttömille ja työttömyysuhan alaisille suunnattuun ammatilliseen koulutukseen lisätään tuhat uutta opiskelijavuotta. Valiokunta pitää koulutusmahdollisuuksien lisäämistä nuorille tärkeänä ja tarpeellisena.

Alle 30-vuotiaille työnhakijoille tarkoitettujen tulosperustaisten palvelujen hankintoihin varataan 15 milj. euroa. Tulosperustaisessa palvelussa tuottajalle maksetaan tuloksesta eli nuorten etenemisestä koulutukseen tai työhön. Valiokunta pitää hanketta hyvänä, mutta kiinnittää huomiota siihen, että tulosperustaisista työllisyyspalveluista ei ole vielä juurikaan kokemusta. Vaarana on, että tulosperustaisessa palvelussa pääpaino asettuu nuoriin, jotka edistyvät ja etenevät nopeasti. Valiokunta korostaa, että palveluissa tulee huolehtia siitä, että myös kaikkein vaikeimmassa asemassa olevat ja erityistä tukea tarvitsevat nuoret saavat tarvitsemansa tuen.

Ammatillinen koulutus

Valiokunta tähdentää, että pitkäaikaistyöttömien mahdollisuus päästä koulutukseen työvoimapolitiittisin perustein tulee uudistuksessa varmistaa. Valiokunta korostaa TE-hallinnon ohjauksen tärkeyttä työttömien ohjaamisessa ammatilliseen koulutukseen

Sukupuolivaikutusten arviointi

Tasa-arvonäkökulman nivominen mukaan talousarvioesitykseen ja muihin ministeriöiden avainprosesseihin perustuu tasa-arvolain velvoitteisiin. Laki edellyttää viranomaisilta sukupuolten välisen tasa-arvon suunnitelmallista edistämistä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on useissa julkisen talouden suunnitelmista ja valtion talousarvioista antamissaan lausunnoissa kiinnittänyt huomiota esitysten ja selontekojen puutteellisiin sukupuolivaikutusten arviointeihin (ks. esim. TyVL 3/2016 vp, TyVL 2/2015 vp, TyVL 3/2014 vp ja TyVL 9/2014 vp) ja edellyttänyt sukupuoli- ja tasa-arvoaikutusten selvittämistä ja huomioon ottamista.

Syyskuun alussa 2017 käynnistyneessä vuoden mittaisessa hankkeessa arvioidaan vuoden 2017 talousarvion määräraha- ja veromuutosten sukupuolivaikutuksia, kehitetään sukupuolivaikutusten arviointimenetelmiä ja sukupuolitietoisien budjetoinnin toimintamallia. Tuloksia hankkeesta saadaan vuoden 2018 aikana. Valiokunta pitää tärkeänä, että valtiovarainministeriö antaa selvityksestä saatujen tietojen pohjalta ministeriöille tarkennetun ohjeen talousarvion laatimiseksi sukupuolitietoisesti.

Tasa-arvotyön resurssit

Tasa-arvolakiin on tehty 2000-luvulla useita merkittäviä ja valvontaa lisääviä uudistuksia, ilman että tasa-arvovaltuutetun toimiston henkilöresursseja olisi lisätty. Toimistossa työskentelee yhteensä kymmenen henkilöä, kuten jo vuonna 2005. Valiokunta pitää tärkeänä, että tasa-arvovaltuutetulle varataan riittävät resurssit.

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp

Naisjärjestöjen Keskusliitto ja Naisjärjestöt Yhteistyössä — Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry ovat sukupuolten välistä tasa-arvoa, naisten oikeuksia ja tyttöjen ja naisten ihmisoikeuksia edistävien naisjärjestöjen kattojärjestöjä. Monika-Naiset liitto ry on monikulttuurinen kattojärjestö, joka kehittää ja tarjoaa erityispalveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille ja lapsille.

Naisjärjestöjen toimintaa rahoitetaan budjettivaroin. Naisjärjestöjen valtionavustus on muihin kansalaistoiminnan kansallisiin kattojärjestöihin verrattuna pieni, ja viime vuosina se on laskenut merkittävästi. Naisjärjestöjen Keskusliiton valtionavustus on tänä vuonna 126 000 euroa, NYTKIS ry:n on 99 000 euroa, ja Monika-Naisten valtionapu on 43 000 euroa. Valiokunta on huolissaan tasa-arvotyön määrärahojen riittävydestä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 25.10.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tarja Filatov sd
varapuheenjohtaja Heli Järvinen vihr
jäsen Reijo Hongisto si
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Jaana Laitinen-Pesola kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Merja Mäkisalo-Ropponen sd
jäsen Ilmari Nurminen sd
Eero Suutari kok
jäsen Martti Talja kesk
jäsen Matti Torvinen si
jäsen Juhana Vartiainen kok
varajäsen Petri Honkonen kesk
varajäsen Antti Kurvinen kesk
varajäsen Antero Laukkanen kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marjaana Kinnunen

**Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp
Eriävä mielipide 1**

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 1

Perustelut

Työllisyyden vahvistaminen ja kasvun tukeminen tarvitsevat aktiivisia toimia

Suhdannotilanne on vihdoin kohentunut, ja vuonna 2015 alkanut noususuhdanne näyttäisi vauhdittuvan kuluvana vuonna viennin vetämänä. Kasvu on myös muuttunut laajapohjaisemmaksi.

Maailmankaupan kasvu, investointien pirstyminen euroalueella, kevyt rahapolitiikka ja tehdyt työmarkkinaratkaisut näkyvät nyt selvästi myös Suomen vienti- ja kasvuluvuissa. Vienti hyötyy varsinkin euroalueen kasvun rakenteen muuttumisesta Suomen vientiä tukevaksi: kysynnän kasvu euroalueella on saanut myös investointeihin vauhtia, mikä näkyy suomalaisen vientiteollisuuden tuotteiden kasvaneena kysyntänä. Osaltaan tähän on vaikuttanut kireän finanssipolitiikan asettainen keveneminen euroalueella.

Voimistuneen talouskasvun myötä työllisyystilanne on kohenemassa hiljalleen. Hallitus ei siitä huolimatta ole saavuttamassa työllisyystavoitettaan, vaan työllisyysaste on jäämässä ennusteiden mukaan reiluun 70 prosenttiin hallituskauden lopulla.

Työllisyyspolitiikassa ei voida jäädä odottamaan tilanteen korjaantumista itsestään. Työttömyys ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyys ovat yhä liian korkealla tasolla. Työllisyyspolitiikan laiminlyönti on johtanut monien ihmisten työttömyysjaksojen pitkittymiseen, mikä on syventänyt rakenteellista työttömyyttä ja alentanut mahdollisuuksia löytää työpaikka edes suhdannotilanteen kohentuessa.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan syyskuussa 2017 oli työttömänä 214 000 henkeä. Tämä on 10 000 enemmän kuin vuosi sitten. Työllisiä oli 2 000 enemmän kuin vuosi sitten. Piilotyöttömiä on nyt 155 000, mikä on 3 000 enemmän kuin vuosi sitten. Yhtäjaksoinen pitkäaikaistyöttömyys on työ- ja elinkeinoministeriön katsauksen mukaan alentunut noin 27 000 henkeä vuoden takaiseen, mutta tämä ei tarkoita sitä, että henkilöt olisivat työllistyneet. Viranomaiskäytäntöjen muutoksen myötä TEMin rekistereistä poistuu ihmisiä, jotka tosiasiallisesti eivät ole olleet työttömiä työnhakijoita aiemminkaan, ja tiukentuneen karenssipolitiikan vuoksi ihmisiä puuttuu työmarkkinoiden ulkopuolelle. Osa ihmisistä on päässyt kertaluonteisesti eläketuelle, mikä sinänsä on positiivista. Osa on luopunut työnhausta, osa taustaltaan ulkomaalaisista on saattanut muuttaa maasta ilmoittamatta väestörekisteriin. Osa on saattanut menettää TE-toimistojen verkopalvelujen kankeuden vuoksi työttömän työhakijan statuksen. Pieni osa voi olla Kelan perustulokokeiluun siirrettyjä entisiä työmarkkinatuen saajia.

Me allekirjoittaneet yhdymme valiokunnan lausunnossa esitettyyn huoleen mm. rakennetyöttömyydestä ja sen alentamisen tärkeydestä. Emme kuitenkaan näe hallituksen nyt tai aiemmin esittämien toimien riittävän hallitusohjelmassa tavoiteltuun 72 prosentin työllisyysasteeseen. Osa hallituksen ratkaisuista vie jopa ojasta allikkoon.

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp
Eriävä mielipide 1

Huomio pitkän aikavälin kasvun edellytyksiin

Vaikka suhdannetilanne on kohentunut, pidemmän aikavälin kasvunäkymät pysyvät vaisuina. Vuoden 2017 pyrähdyn jälkeen kasvun ennustetaan jatkuvan seuraavana vuonna vielä kohtalaisena, mutta kasvun odotetaan tämän jälkeen hidastuvan. Keskipitkällä aikavälillä kasvu jää 1—1,5 prosentin tuntumaan, mikä on kaukana finanssikriisiä edeltäneistä lukemista. Myös julkisen talouden näkymät pysyvät haastavana. Talouskasvu ei yksin korjaa julkisen talouden tilannetta. Tässä tilanteessa talouspolitiikan päähuomion tulisi olla kahdessa asiassa: työllisyyden vahvistamisessa ja pitkän aikavälin kasvun edellytysten vahvistamisessa. Kaikkein tehokkain keino julkisen talouden kohentamiseksi on työllisyysasteen nostaminen. Yhden prosenttiyksikön nousu työllisyysasteessa parantaa julkisen talouden tasapainoa noin 800 miljoonaa euroa. Kasvun edellytysten vahvistaminen taas edellyttää erityisesti panostuksia koulutukseen, osaamiseen ja tutkimukseen, toimivaan infrastruktuuriin ja asuntorakentamiseen sekä aktiivista elinkeinopoliittikkaa.

Työllisyyden merkittävä paraneminen edellyttää työllisyyttä tukevia rakenneuudistuksia ja tehokkaampaa aktiivista työvoimapolitiikkaa. Kaikki rakenteelliset uudistukset on toteutettava oikeudenmukaisella tavalla niin, että ne vahvistavat ihmisten osallisuutta yhteiskunnassa, vähentävät turvattomuutta ja epävarmuutta ja luovat uskoa tulevaan. Kaikki on pidettävä mukana.

Pitkän aikavälin kasvulle on välttämätöntä tuottavuuden kasvu, ja sen ytimessä korkea osaaminen. Hallituksen nyt esittämät korjausliikkeet koulutukseen ja tutkimukseen tulevat tarpeeseen, mutta ne ovat määräaikaista ja aivan eri mittaluokkaa kuin samoihin kohteisiin tehdyt pysyvät leikkaukset. Hallituksen päättämät lisäpanostukset eivät käänne isoa kuvaa tutkimus- ja kehitysmenojen laskevasta trendistä. Tämän kehityksen kääntäminen olisi tulevaisuuden kasvun edellytysten vahvistamisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Määräaikaisten ja korvamerkittyjen panosten sijaan pitkällä aikavälillä suurin merkitys on vakaalla, riittävällä ja ennakoitavalla perusrahoituksella.

Osaamiseen satsaaminen on välttämätöntä

Hallituksen mittavat koulutusleikkaukset varhaiskasvatuksesta korkeimpaan koulutukseen uhkaavat Suomen menestystä osaamiseen perustuvana maana.

Ammatillisen koulutuksen uudistuksessa on paljon positiivisia piirteitä, mm. työelämälähtöisyys, mutta uudistuksen rahoitusmalli uhkaa johtaa siihen, että vaikeimmassa asemassa olevat nuoret eivät pääse lainkaan koulutukseen. Opiskelusta on lisäksi tulossa hyvin omaehtoista, mikä uhkaa tiputtaa heikoimmassa asemassa olevat opiskelijat, jotka tarvitsevat enemmän ohjausta ja ammattitaitoisen opettajan tukea.

Sipilän hallituksen toimikauden aikana on nuorten, alle 30-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömyys noussut 3 000 hengellä. Yhteiskunnan on perusteltua kantaa erityistä huolta nuorten työllistymisen edellytyksistä. Vuodelle 2018 hallitus on päättänyt kuitenkin lopettaa nuorten aikuisten osaamisohjelman, sen hyvistä tuloksista huolimatta. Nuorten oppimispoluista ja kiinnittymisestä työelämään on pidettävä kiinni. Edellyttämme, että nuorten aikuisten osaamisohjelmaa jatketaan ja siihen osoitetaan riittävä rahoitus.

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp Eriävä mielipide 1

Hallitus suunnittelee työttömyysturvalla tapahtuvan omaehtoisen koulutuksen helpottamista. Tämä on positiivinen asia. Tulevassa uudistuksessa on huolehdittava, että ihmisillä on aidosti mahdollisuus suorittaa tutkintonsa loppuun. Omaehtoinen koulutus suuntautuu aktiivisimmille työttömille ja heille, joilla on koulutuspaikka.

Usein työttömän on vaikea päästä opiskelemaan, jolloin työvoimapolitiittinen koulutus on ollut hyvä ratkaisu. Se on turvannut myös heille, jotka eivät muiden järjestelmien kautta ole päässeet opiskelemaan, mahdollisuuden parantaa osaamistaan ja kiinnittyä työelämään. Työvoimapolitiittisella koulutuksella on tärkeä rooli työmarkkinoiden osaamistarpeisiin ja kohtaanto-ongelmiin vastaamisessa ja se mahdollistaa nopean reagoinnin alueen rakennemuutoksiin. Hallitus on vähentänyt työvoimapolitiittisen koulutuksen määrää. Suunnan pitää olla päinvastainen. Ammatillisen työvoimapolitiittisen koulutuksen määrää on lisättävä.

Kaiken kaikkiaan työttömien joustava koulutukseen pääsy ja tarvittavat tukitoimet on turvattava. Resursseja on varattava riittävästi kesken vuoden nouseviin erityistarpeisiin niin positiivisissa kuin negatiivisissakin rakennemuutoksissa.

Työttömyysturvan aktiivimalli on hylättävä

Hallitus uskoo, että ns. työttömyysturvan aktiivimalli tuo lähes 10 000 ihmisen työllisyyskasvun. Samaan aikaan hallitus arvioi, että toimeentulotukimenot kasvavat 10 miljoonaa euroa ja asumistukimenot 4 miljoonaa euroa.

Malli perustuu omavastuupäiviin: työttömyyden alussa olevia omavastuupäiviä vähennetään jälleen nykyisestä 7 päivästä 5 päivään. Työttömien aktiivisuutta tarkastellaan 3 kuukauden (65 etuuspäivän) tarkastelujaksoissa. Mikäli henkilö on ollut aktiivinen edellisen 3 kuukauden ajan, hänen työttömyysturvansa säilyy ennallaan. Mikäli henkilö ei täytä aktiivisuusehtoa, hänelle asetetaan yksi omavastuupäivä kuukaudessa seuraavan 3 kuukauden ajan. Omavastuu toteutetaan pienentämällä etuutta 4,65 prosenttia maksupäivää kohden.

Aktiivisuusehto täyttyy, jos henkilö on edellisen 3 kuukauden (65 etuuspäivän) aikana ollut palkkatyössä niin, että tuntimäärä yhden kalenteriviikon aikana riittäisi kerryttämään työssäoloahtoa. Vastaavasti yritystoiminnan ansiotulo edellisen 3 kuukauden aikana yhden viikon sisällä ansaituna olisi riittävä suhteellinen osuus yrittäjän työssäoloahtoon vaadittavasta euromäärästä. Aktiivisuusehto täyttyy myös, mikäli työttömyysetuuden saaja on edellisen kolmen kuukauden aikana vähintään 5 päivää työllistymistä edistävässä palveluissa tai osoittaisi aktiivisuutensa rekrytointikokeilun tai rekrytointikoulutuksen kaltaisella toiminnalla.

Me allekirjoittaneet kannatamme työttömän tarpeista lähtevää aktiivista työvoimapolitiikkaa ja sitä, että lyhyiden työsuhteiden tekeminen tulee kannattavammaksi, mutta hallituksen työttömyysturvan aktiivimallia emme voi kannattaa. Malli ei auta työllistymään vaan päinvastoin rankaisee vaikeasti työllistyviä. On vaikea ymmärtää ajatusta, jonka mukaan työttömyysturvaa leikataan, jos työtön ei onnistu löytämään työtä. Työpaikkojen tuottavuusodotukset ovat korkeat, ja siksi työssä suhtaudutaan torjuvasti alentuneeseen työkykyyn. Yli puoli miljoonaa ihmistä arvioi, että heidän vammansa tai pitkäaikaissairautensa heikentää heidän työnsaantimahdollisuuksiaan. Työn tuottavuus ei aina kuitenkaan ole kiinni ihmisen työkyvystä, vaan siitä, että asioita

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp
Eriävä mielipide 1

tehdään fiksummin. Iso osa työkyvyn alenemista voidaan kompensoida palveluilla, apuvälineillä, sopivilla työjärjestelyillä, työnkuvan muokkauksella tai kuntoutuksella.

Yksin työeläkejärjestelmässä työkyvyttömänä olevien ihmisten työpanoksen menetyksen arvioitiin vuonna 2012 olevan kahdeksan miljardia euroa. Työkykyä kannattaa tukea. Työssä pysymistä kannattaa tukea. Kyse ei ole vain valtiontaloudellisesta hyödystä, vaan osaamisen säilyttämisestä ja ihmisen elämän sisällöstä ja toimeentulosta.

Työkyvyttöntä ihmistä ei tehdä työkykyiseksi hallituksen aktiivimallilla. Työttömät, joiden terveydentila on pitkäaikaisesti heikentynyt, tarvitsevat kuntoutusta sekä tukea terveyden ja toimintakyvyn parantamiseen sekä työpaikan joustavuutta. Siten heidät saadaan parhaiten työelämään takaisin. Mielestämme palvelujärjestelmää tulee yksinkertaistaa, jotta se voi tehokkaasti toimia alentuneen työkyvyn tukena: työvoimapalveluita, kuntoutusta, sosiaaliturvaa, terveydenhuoltoa. Jos oikea tuki ei löydy ajoissa, voidaan aiheuttaa mittaamattomia vahinkoja ihmisen elämälle.

Jos työtä tai aktiivitoimia ei pysty terveydentilan vuoksi tekemään, leikkaus on kohtuuton. Pitkäaikaissairaus aiheuttaa kuluja lääkkeisiin sekä terveyskeskus- ja sairaalakäynteihin.

Lyhyiden työsuhteiden vastaanottamisen kannalta on ratkaisevaa se, että työtulo ei viivästyä eikä vaaranna työttömyysetuutta. Vaikka työttömyysturvaan on tullut 300 euron vapaa ansaintaosaa, niin sen toimeenpano ontuu. Liian usein työttömyysturvan maksatus katkeaa ja työtön joutuu byrokraatialoukkuun.

Hallituksen mallissa työttömyyden alun omavastuupäivien vähentäminen auttaa lyhyen aikaa työttömänä olevia. Mutta vaikeasti työllistyville, osatyökykyisille, pitkäaikaissairaille uudistus on herkästi vain uusi tapa leikata työttömyysturvaa. Myös ihmisen ammattiala ja asuinpaikka vaikuttavat merkittävästi siihen, miten keikkatyötä tai aktiivitoimia on tarjolla.

Mielestämme malli on kaiken kaikkiaan kohtuuton ja epäoikeudenmukainen. Se loukkaa kansalaisten yhdenvertaisuutta, ja siitä on luovuttava. Lisäksi korostamme sitä, että toimeentulotuessa on kaikkein heikoimmat kannusteet ottaa vastaan satunnaisia töitä, joten työhön kannustamisenkin näkökulmasta malli vie ojasta allikkoon.

TE-toimistot, kunnat ja TYP-laki

Hallituksen esityksessä esitetään TE-toimistojen toimintamenoja leikattavaksi 6 prosentilla, 10,555 miljoonaa euroa vuoden 2017 tasosta. Vähennys tulee näkymään negatiivisesti TE-toimistojen toiminnassa ja työttömien palveluissa. Leikkauksen myötä edes eläköitymisen seurauksena vapautuvia vakansseja ei voida täyttää, vaan leikkaus johtaa merkittäviin henkilötyövuosi-vähennyksiin.

Sähköisten palvelujen lisääminen ei voi korvata vaikeimmassa asemassa olevien työttömien palveluita. Muistutamme, että useiden arvioiden mukaan noin 20 prosenttia pitkäaikaistyöttömistä ei käytä sähköisiä palveluja joko osaamisen puuttuessa tai koska laitteita tai toimivaa verkkoa ei ole saatavilla.

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp Eriävä mielipide 1

Monet työttömät ovat kokeneet työttömien kolmen kuukauden välein tehtävien haastattelujen helpottaneen pääsyä työmarkkinoille. Nyt haastatteluja on tehty noin puolelle työttömistä, vaikka ne ovat lakisääteisiä. Henkilöstöresurssin vähennykset uhkaavat haastattelujen toteuttamista, tarvelähtöisestä palvelusta puhumattakaan.

Korostamme työvoimahallinnon henkilöstöresurssien riittävyyttä ja henkilökunnan työhyvinvointia. Hallinnon henkilöstö on kohtuuttomien paineiden kohteena yhtäältä resurssipulan vuoksi ja toisaalta jatkuvien hallintorakenteiden ja työvoimapolitiittisten edestakaisin tapahtuvien lakimuutosten vuoksi.

Hallitus on maakuntaudistuksessa rakentamassa markkinaehtoista tilaaja-tuottajamallia ja yksityistämässä valtaosan julkisista työvoimapalveluista. Mielestämme mm. moniammatillinen palvelu vaarantuu markkinaehtoisessa palvelumallissa ja tämä johtaa kiistatta vaikeimmassa asemassa olevien työttömien palveluiden heikentymiseen. Hallitus aikoo purkaa moniammatillisia työvoiman palvelukeskuksia koskevan ns. TYP-lain mutta samaan aikaan vakinaistaa hyvänä käytäntönä nuorille suunnatun ohjaamatoiminnan, joka on hengeltään juuri TYP-lain mukainen palvelukokonaisuus. Haluamme säilyttää kunnilla selkeän roolin erityisesti pitkäaikaistyöttömien palveluista emmekä hyväksy TYP-lain purkamista.

Edellä esitetyn lisäksi esitämme, että nykyistä kuntakokeilu-aikaa jatketaan, koska maakuntaudistuksen mahdollisesti toteutuessa ei ole järkevää siirtää kokeilukuntien työttömiä lyhytaikaisesti valtion vastuulle ja pian taas maakuntiin.

Palkkatuki on monen vaikeasti työllistyvän ainoa mahdollisuus palkkatyöhön

TE-toimistojen palkkatukeen käytettävää ns. 51-momentin määrärahaa hallitus esittää leikattavaksi 96,703 miljoonalla eurolla, josta osa kompensoituu OKM:n ja STM:n menoluokkiin tehtävinä siirtoina. Ratkaisu vähentää aktiivisen työllisyyden hoidon rahoitusta merkittävästi. Erityisesti työvoimapolitiittisen koulutuksen määrä on alentunut viime vuosina, vaikka osaavasta työvoimasta on tietyillä toimialoilla jo pulaa.

Kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu pitkään työttöminä olleille työllistymismahdollisuuksien ja elämänhallinnan parantamiseksi. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistui vuonna 2016 arviolta 41 700 henkilöä. Vuonna 2013 vastaava luku oli arviolta 24 200 henkilöä, eli lisäys on noin 73 prosenttia. Eniten kuntouttavaan työtoimintaan osallistuminen lisääntyi yli 25-vuotiailla. Kuntouttavan työtoiminnan maine on kärsinyt, koska siihen ohjautuu pakolla ihmisiä, joilla ei ole kuntoutuksen tarvetta. Ilmiön taustalla on väärä palveluohjaus, mutta myös palkkatukirahojen vähäisyys.

Kolmannen sektorin toimijoiden 100 %:n palkkatuen 3 000 hengen kiintiö on johtanut siihen, että järjestöt eivät enää työllistä yhtä paljon vaikeimmassa asemassa olevia kuin ennen. Se, että palkkatuettua työtä ohjataan enemmän yrityksiin, on positiivista, koska niillä on parhaat tulokset jatkotyöllistymisestä. Mutta se, että samaan aikaan ajetaan alas järjestöjen työllistämistä, johtaa kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien työttömien palkkatyön tekemismahdollisuuksien kaantumiseen ja merkittävää yhteiskunnallista hyvinvointia lisäävän järjestötyön alasajoon.

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp
Eriävä mielipide 1

Tämän vuoksi esitämme, että järjestöjen 100-prosenttisen palkkatuen katosta luovutaan ja työvoimapolitiikan resursseja lisätään.

Tasa-arvotyön resurssit turvattava

Tasa-arvolakiin on tehty 2000-luvulla useita merkittäviä ja valvontaa lisääviä uudistuksia ilman, että tasa-arvovaltuutetun toimiston henkilöresursseja olisi lisätty. Toimistossa työskentelee yhteensä kymmenen henkilöä, kuten jo vuonna 2005. Pidämme tärkeänä, että tasa-arvovaltuutetulle varataan riittävät resurssit.

Naisjärjestöjen Keskusliitto ja Naisjärjestöt Yhteistyössä — Kvinnor organisationer i Samarbete NYTKIS ry ovat sukupuolten välistä tasa-arvoa, naisten oikeuksia ja tyttöjen ja naisten ihmisoi-keuksia edistävien naisjärjestöjen kattojärjestöjä. Monika-Naiset liitto ry on monikulttuurinen kattojärjestö, joka kehittää ja tarjoaa erityispalveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataus-taisille naisille ja lapsille. Naisjärjestöjen toimintaa rahoitetaan budjettivaroin. Naisjärjestöjen valtionavustus on muihin kansalaistoiminnan kansallisiin kattojärjestöihin verrattuna pieni, ja viime vuosina se on laskenut merkittävästi ollen nyt 43 000—126 000 euroa. Edellytämme, että tasa-arvotoimijoiden resursseista huolehditaan niin miesjärjestöjen kuin naisjärjestöjen kohdalla.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 25.10.2017

Merja Mäkisalo-Ropponen sd
Tarja Filatov sd
Ilmari Nurminen sd
Anna Kontula vas

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp
Eriävä mielipide 2

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 2

Perustelut

Oppisopimuskoulutus aidosti käyttöön

Hallitus on puhunut oppisopimuksista ja oppisopimuskoulutuksen parantamisesta. Toimet ovat jääneet kuitenkin varsin vähälle. Katson, että oppisopimuskoulutusta tulee käyttää runsaammin hyödyksi. Se on oivallinen väylä pätevöityä moniin ammatteihin. Oppisopimuskoulutus antaa myös paremmat mahdollisuudet työllistymiseen sellaisille henkilöille, joille ei parhaalla tavalla sovellu teoriapainotteinen koulutus. Oppisopimuskoulutus voisi olla vastaus myös koulupudokkaiden kouluttamiseksi. Maassa on tällä hetkellä suuri määrä alle 30-vuotiaita koulupudokkaita, joilta puuttuu tyystin ammatillinen koulutus ja ammatti.

Yrittäjyys uudelleen kunniaan

Samoin kuin hallitus, kannan huolta Suomen työllisyydestä, yrittäjyydestä ja talouskasvusta. Toisin kuin hallitus on toimillaan osoittanut, haluan kuitenkin taata maamme asukkaille kohtuullisen toimeentulon ja asumisen sekä elämisen mahdollisuudet kaikissa elämäntilanteissa. Nyt istuva hallitus on lähes täysin unohtanut köyhät ja työssäkäyvät sekä yrittäjälapsiperheet. Tästä syystä, minä, Perussuomalaiset-eduskuntaryhmän jäsen, parantaisin yrittäjyyden kannusteita nostamalla alv:n alaisen liiketoiminnan alarajan nykyisestä 8 500 eurosta 20 000 euroon. Tämä on yksi keino yrittäjyyteen kannustamisessa ja etenkin harmaan talouden torjunnassa. Panostaisin näin myös hallitusta enemmän harmaan talouden torjuntaan. Lisäksi haluaisin ottaa yrittäjäpuolella käyttöön ns. Viron yritysveromallin, josta hallitus on toki puhunut, mutta ei ole tehnyt asialle mitään konkreettista. Nimenomaan Viron yritysveromallissa yrittäjä pystyisi hyödyntämään yrityksensä voitot esimerkiksi työllistämiseen ja liiketoiminnan kehittämiseen, mikä puolestaan loisi lisää uusia työpaikkoja.

Nuoret ja kokeneet työntekijät tulee saada työmarkkinoille

Toisin kuin hallitus, panostaisin Perussuomalaiset-valiokuntaryhmän jäsenenä voimallisemmin työttömyyden hoitoon ja työllisyysasteen nostamiseen. Tämä on erityisen tärkeää, koska työllisyyden ja talouden kasvun kautta yhteiskunta elpyy ja kasvaa. Näin myös hyvinvointi lisääntyy. Olen myös huolissani nuorisotyöttömistä. Lisäisin vahvasti toimia nuorten ja yli 55-vuotiaiden työllisyyden edistämiseen. Tällä hetkellä Suomessa on aivan liikaa työkäisiä, työhaluisia ja työkykyisiä ihmisiä vailla työtä. Ylipäänsä alan vaihtajat on huomioitava poliittisissa päätöksissä paremmin. Perussuomalaiset-valiokuntaryhmän jäsenenä olen sitä mieltä, että ns. hiljainen tieto on saatava paremmin hyötykäyttöön ja mahdollisuutta työssäoppimiseen lisättävä. Tämän johdosta esitän jälleen kerran voimavarojen lisäyksiä ns. mestari-kisällimallin toimintaan ja toteuttamiseen. Alueellista liikkuvuutta tarvitaan myös nykytilanteessa entistä enemmän. Asuntopoliittisilla ratkaisuilla on helpotettava työvoiman alueellista liikkuvuutta. Täten toimimalla pystytään vastaamaan paremmin myös työmarkkinoilla esiintyvään kohtaanto-ongelmaan.

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp
Eriävä mielipide 2

Yksi hyvä väylä nuorisotyöttömyyden hoitoon ja nuorten ammatilliseen koulutukseen saamiselle on edellä mainittu oppisopimus. Hallituksen voimallisesti esiin nostama ammattikorkeakoulu-uudistus on jäänyt lähes kauttaaltaan vielä vaikutuksettomaksi.

Lopuksi, työllisyyspolitiikkaan on kuuluttava olennaisena osana tehtyjen toimien ja päätösten vaikutusten huolellinen arviointi. Tämä on nykyään puutteellista kautta linjan. Myös osatyökykyiset työntekijät on otettava nykyistä paremmin huomioon ja tarjottava heille sellaista työtä, mitä he pystyvät tekemään. Tämä voisi myös auttaa piilotyöttömyyteen. Vierastan kuitenkin josain määrin myös hiljakkoin tehtyä ns. aktiivimallin esitystä, koska sillä leikataan kohtuuttomasti työttömien perusturva. Toisaalta näen erityisenä ongelmana sen, että voi olla niin tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa, että työnhakija ei aktiivisesta työnhaustakaan huolimatta saa työpaikkaa työmarkkinoilta. Tällöin katson, että nyt esitetty ns. aktiivimalli rankaisee liikaa niitä henkilöitä, jotka esimerkiksi asuvat vähäväkisessä maakunnassa tai muualla maaseudulla.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 25.10.2017

Rami Lehto ps

**Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp
Eriävä mielipide 3**

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 3

Perustelut

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Vaikka työllisyys on talouden kasvun myötä parantunut ja työttömyys helpottanut, on kausitasoitettu työttömyys TEM:n tilastojen mukaan edelleen 7,5 prosenttia. Heinäkuun lopussa työttömiä työnhakijoita oli edelleen 329 000. Näistä pitkäaikaistyöttömiä oli 106 000, nuoria alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita 46 000 ja yli 50-vuotiaita 15 700. Työvoiman ulkopuolella olevista oli piilotyöttöminä 132 000 henkilöä.

Vaikka työttömyys on jonkin verran helpottanut, tarvitsemme lisää panostusta mm. työvoimakoulutukseen, työllisyyspoliittisiin avustuksiin, palkkatukeen ja starttirahaan. Harjoittaaksemme aktiivista ja tuloksellista työvoimapolitiikkaa tarvitsemme osaamisen parantamista ja päivittämistä. Työvoimapolitiikalla voidaan osaltaan helpottaa myös rakennemuutoksessa syntyvää kohtaanto-ongelmaa.

Hallitus on tehnyt työttömyysturvaan monia heikennyksiä ja leikkauksia: palkkatuen enimmäiskesto on lyhennetty ja tukikuukausia on vähennetty. Myös työvoimapolitiittista koulutusta on vähennetty. Nyt ehdotettu määrärahan lisäys ei riitä vastaamaan käsillä olevaan haasteeseen eikä paikkaamaan aiempia leikkauksia.

Kasvava maahanmuuttajien joukko asettaa uusia haasteita myös työvoimapolitiikalle. Usein ensimmäinen askel työelämään on kielitaidon oppiminen. Kotouttamiseen sijoittaminen on paitsi inhimillisesti oikein myös hyvä investointi yhteiskunnalta.

Tavoitteena pitää olla laadukas ja toimiva kieliopetus, johon pääsee nopeasti ja joka tuottaa tuloksia. Se vaatii myös taloudellista resursointia. Yksi vaihtoehto olisi tarjota maahanmuuttajille koulutusseteleitä, joiden avulla maahanmuuttaja voi hankkia itselleen sopivassa vaiheessa kieliopetusta. Mahdollisuutta kieliopintoihin ei tule rajoittaa maassaoloajan tai työmarkkina-aseman perusteella, jotta esimerkiksi myös kotona lapsia hoitavat vanhemmat pääsevät kieliopintojen piiriin.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että momentille 32.30.51 lisätään 50 000 000 euroa ja

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp
Eriävä mielipide 3

Helsingissä 25.10.2017

Heli Järvinen vihr

Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp
Eriävä mielipide 4

ERIÄVÄ MIELIPIIDE 4

Perustelut

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018 on kokonaisuudessaan laadittu monipuolisesti. Lausunnossa on nostettu esille työllisyyttä parantavia toimenpiteitä ja määrärahankohdennuksia, mutta tuotu kriittisesti esille myös monia valiokunnan hallinnonalan kannalta huolestuttavia asioita, jotka edellyttäisivät enemmän resursseja ja lisätoimenpiteitä. Enemmiltä osin pystyn näin ollen yhtymään valiokunnan lausuntoon. Haluan kuitenkin nostaa muutamia asiakokonaisuuksia enemmän esille, minä vuoksi jätän asiassa eriävän mielipiteen.

Vaikka Suomen työllisyystilanteessa on nähtävissä positiivisia piirteitä, kuten lausunnossa todetaan, on tilanne kuitenkin edelleen heikko. Hallituksen työllisyyspaketin mukanaan tuomat uudistukset ja lisämäärärahat ovat tervetulleita. Uudet hankkeet ja niiden rahoitus eivät kuitenkaan korvaa työllistämistoimiin tällä hallituskaudella kohdistettuja leikkauksia kokonaan, vaan edelleen tarvitaan panostuksia työllisyyden nostamiseksi. Lisämäärärahan tarve koskee erityisesti palkkatukia ja aloittaville yrittäjille myönnettäviä starttirahoja. Työttömyyden pitkittämisen sijaan tulee tukea aktiivisia toimia, joilla madalletaan kynnystä itsensä työllistämiseen yritystoiminnan kautta tai mahdollistamalla palkkatuen turvin työelämään pääsy tai paluu pitkän työttömyyden tai muun syyn vuoksi. Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä onkin esittänyt 30 miljoonan euron lisäystä julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin. Palkkatukeen ja starttirahoihin kohdennettu lisäpanostus mahdollistaisi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden aktiivisemman roolin vuoden 2018 aikana. Panostukset aktiivisiin toimiin vähentäisivät passiivisten työttömyysturvaturvukien määrää ja työttömyyttä.

Valiokunnan lausunnossa todetaan, että yhdistykset ja säätiöt työllistävät niitä pitkäaikaistyöttömiä, jotka tarvitsevat työllistyäkseen erityistä tukea ja henkilökohtaista ohjausta ja joiden mahdollisuudet saada töitä avoimilta työmarkkinoilta ovat heikot. Kolmas sektori painottaa työllistämistoiminnassaan sosiaalisia näkökulmia, ja julkisin varoin tuettu työllistämistoiminta antaa niille mahdollisuuden joustaa tuottavuus- ja tulosodotuksissa. Tämän lisäksi lausunnossa todetaan, että palkkatukea on alettu kohdentaa yrityksiin, koska niistä työllistytään paremmin avoimille työmarkkinoille kuin kolmannelta sektorilta. Näen huonona suuntana sen, että palkkatukea on lisätty yrityksille kolmannen sektorin kustannuksella. Meillä on edelleen iso joukko työttömiä, jotka tarvitsevat työn ohessa nimenomaan kolmannen sektorin tarjoamaa sosiaalista näkökulmaa. Tästä johtuen katson, että hallituksen tulisi kohdistaa lisämäärärahaa yritysten käytettävissä olevien palkkatukien lisäämiseksi säilyttääkseen kolmannen sektorin käytössä olevien palkkatukien tason. Näiden tahojen, eli kolmannen sektorin ja yritysten, ei tulisi kilpailla tässä asiassa keskenään.

Valiokunnan lausunnossa todetaan, että tilastoissa havaittu pitkäaikaistyöttömyyden väheneminen selittyy osin sillä, että pitkäaikaistyöttömät eivät ole työllistyneet, vaan he ovat siirtyneet kokonaan pois työmarkkinoilta. Tämän näen erityisen huolestuttavana asiana ja katson, että hallituksen tulee puuttua tähän ongelmaan paremmin ja pyrkiä löytämään monimuotoisia ratkaisuja.

**Valiokunnan lausunto TyVL 8/2017 vp
Eriävä mielipide 4**

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitän,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 25.10.2017

Antero Laukkanen kd